

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1922 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av hushållningssällskapen ävensom sex i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 10 mars 1922 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 176, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels antaga statsrådsprotokollet bifogat förslag till förordning angående visst villkor för statsbidrag åt hushållningssällskap (Bilaga A) och därvid yttra sig över samma protokoll bifogat förslag till kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation (Bilaga B),

dels ock medgiva, att från och med 1924 må av nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar i fråga om sådant extra sammanträde med hushållningssällskap, varom Kungl. Maj:t förordnat, till envar därvid närvarande röstberättigad utgå dagtraktamente för en sammanträdesdag jämte ersättning för resekostnader till och från sammanträdet, allt enligt samma grunder, som gälla för landstingsmän vid landstingssammanträde.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till innehållet i berörda statsrådsprotokoll.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen:

Motioner.

1) nr 138 i första kammaren av herr Nilsson, Petrus m. fl. och nr 272 i andra kammaren av herr Norman m. fl., lika lydande, vari Bihang till riksdagens protokoll 1922. 10 saml. 30 häft. (Nr 53.)

hemställts, att riksdagen i sitt svar på Kungl. Maj:ts proposition nr 176 angående omorganisation av hushållningssällskapen ville i likhet med Kungl. Maj:t uttala den åsikten, att principerna för fördelningen av statsanslaget till hushållningssällskapen ej nu böra fastslås, men därvid framhålla, att den till skillnad från Kungl. Maj:t anser, att jämväl frågan om beviljandet av allenast ett grundanslag till varje län bör upptagas först i sammanhang med behandlingen av de allmänna grunderna för anslagets fördelning;

2) nr 278 i andra kammaren av herr *Silferschiöld* m. fl., vari hemställts, att riksdagen icke för närvarande måtte taga ställning till frågorna om grunderna för fördelning av framtida allmänna anslag till hushållningssällskapen och av eventuellt anslag för bidrag till avlönande av sekreterarna i sällskapen;

3) nr 144 i första kammaren av herr *Rosén*, vari hemställts, att riksdagen måtte i sitt yttrande över förslaget till kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation föreslå vissa i motionen angivna förändringar;

4) nr 150 i första kammaren av herr *von Sneidern* m. fl., vari hemställts, att riksdagen vid prövning av Kungl. Maj:ts proposition nr 176 måtte beakta i nämnda motion angivna önskemål; samt

5) nr 282 i andra kammaren av herrar *Pettersson* i Stäringe och *Johansson* i Bro, vari hemställts, att kungl. propositionen nr 176 angående omorganisation av länens hushållningssällskap måtte förändras i vissa av motionärerna anmärkta avseenden.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de gjorda framställningarna, hänvisas till motionerna.

Nu gällande allmänna grunder i fråga om hushållningssällskapens organisation innehållas i Kungl. Maj:ts brev till lantbruksstyrelsen den 28 oktober 1910 (Svensk författningssamling, bihang nr 79) och angivas där sålunda.

Hushållningssällskaps ändamål är jordbrukets och därtill hörande binäringars ävensom fiskets främjande;

ledamöter i hushållningssällskap väljas av sällskapen till obestämt antal; ordförande och vice ordförande utses av sällskapet; sekreterare och skattmästare samt andra tjänstemän, om sådana anses nödiga, utses av sällskapet eller dess förvaltningsutskott;

åt en särskild avdelning, bestående av ordföranden och vice ordföranden jämte minst fem därtill för ett eller flera år utsedda ledamöter, uppdrages att, under namn av förvaltningsutskott, besörja sällskapets ekonomiska angelägenheter,

bereda alla inkommande ärenden, innan de till avgörande av sällskapet företagas, avgiva av myndigheter från förvaltningsutskottet begärda utlåtanden samt verkställa alla av sällskapet fattade beslut;

hushållningssällskap besörjer, vart och ett inom sin ort, att underavdelningar inrättas samt erforderliga stadgar och föreskrifter för dessa meddelas; ägande hushållningssällskap att genom sina underavdelningar erhålla nödiga upplysningar om ortliga förhållanden och låta utföra beslutade åtgärder;

med lantbruksstyrelsen och lantbruksakademien böra hushållningssällskapen stå i oavbruten förbindelse genom, bland annat, ömsesidigt utbyte av utgivna tryckta skrifter och böra hushållningssällskapen varje år inom mars månads utgång till lantbruksstyrelsen avgiva berättelse om lantbrukets och tillhörande binäringars ävensom fiskets tillstånd jämte de förändringar, som inom dessa näringsgrenar inträffat under föregående året;

inom hushållningssällskap, vid vilket sammankomster ledamöterna äga allmän och lika rösträtt, erfordras för beslutande av utgift, som förvaltningsutskottet avstyrkt, eller för höjande av utgiftsbelopp, som utskottet föreslagit, att av sällskapets i omröstningen deltagande medlemmar minst $\frac{2}{3}$ äro om beslutet ense;

förmenar ledamot av hushållningssällskap, att av sällskapet beslutad utgift faller utom området för sällskapets i § 1 angivna verksamhet, eller att beslut av sällskapet fattats i strid mot de i sällskapets stadgar meddelade bestämmelser om viss röstövertikt för beslutande av utgift, som förvaltningsutskottet avstyrkt, eller för höjande av utgiftsbelopp, som utskottet föreslagit, må han däröver hos Kungl. Maj:ts anföra besvär, vilka skola till jordbruksdepartementet ingivas inom trettio dagar efter beslutets fattande;

i övrigt och med iakttagande av ovan nämnda grunder äger hushållningssällskap att efter särskilda i varje ort sig företeende förhållanden själv uppgöra de speciella föreskrifterna för sin verksamhet och att till Kungl. Maj:ts nädiga prövning och stadfästelse i underdånighet överlämna i sådant avseende upprättade stadgar ävensom förslag till ändring i redan befintliga sådana.

Dessa grunder äro meddelade allenast till ledning vid uppgörande och granskning av förslag till nya stadgar eller förändringar i äldre stadgar. De hava icke någon obligatorisk innebörd, och de särskilda sällskapen äro icke förbundna att ändra sina stadgar i överensstämmelse med dessa grunder. Grunderna äro för övrigt ganska knapphändiga samt allmänt hållna. De behandla blott vissa huvudprinciper i organisationen och det säges uttryckligen, att i övrigt äger hushållningssällskap att efter särskilda i varje ort sig företeende förhållanden självt uppgöra de speciella föreskrifterna för sin verksamhet samt till Kungl. Maj:ts prövning och stadfästelse överlämna i sådant avseende upprättade stadgar ävensom förslag till ändring i redan befintliga sådana.

Det må ock här erinras, att hushållningssällskap finnas, vars stadgar ännu icke bragts i överensstämmelse med de 1910 fastställda allmänna grunderna.

Utskottet.

Av utredningen i ärendet inhämtas, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning, vilken avser att tillmötesgå en inom riksdagens andra kammare i anledning av i ämnet väckta motioner vid flera tillfällen tillkännagiven önskan om en viss omläggning i demokratisk riktning av hushållningssällskapens organisation, grundar sig på ett av särskilda inom jordbruksdepartementet år 1918 tillkallade sakkunniga efter av dåvarande chefen för jordbruksdepartementet givna direktiv verkställd utredning och avgivet förslag, vilket därefter varit föremål för bearbetning såväl inom lantbruksstyrelsen som jordbruksdepartementet.

Huvudprinciperna i förslaget kunna sammanfattas sålunda:

1) beredande av rätt för praktiskt taget envar, vilken såsom näring idkar lantbruk, därtill hörande binäring, fiske eller hemslöjd att, utan inval, efter anmälan inträda såsom ledamot av hushållningssällskap, inom vars område näringen idkas.

2) Överlåtande av hushållningssällskaps beslutanderätt åt valda ombud jämte förvaltningsutskottets ledamöter.

3) Tillerkännande av resekostnads- och traktamentsersättning åt förenämnda ombud ävensom åt ledamöterna i förvaltningsutskott eller deras respektive suppleanter.

Framställningen utmynnar i en begäran om antagande av förslag till förordning angående visst villkor för statsbidrag åt hushållningssällskap och i samband därmed yttrande rörande förslag till kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation, vilken senare författning Kungl. Maj:t skulle hava att utfärda i administrativ ordning. Härjämte anhålles om medgivande att från och med 1924 taga i anspråk nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar till dagtraktamente och resekostnadsersättning beträffande visst slag av sammanträde med hushållningssällskap.

Enligt nämnda förslag till förordning för statsbidrags utgående till hushållningsskap fordras, att stadgarna skola vara avfattade i huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:t fastställda allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation, och det är förslag till sådana allmänna grunder, som innefattas i ovanberörda förslag till kungörelse.

Emellertid kräver den föreslagna organisationen i och för sig särskilt med hänsyn till viss skyldighet att såsom ovan antytts utbetala resekostnads- och traktamentsersättning ökade anslag. I samband härmed står givetvis ock frågan om hushållningssällskapens, oavsett de ökade administrationskostnaderna, behov av ytterligare statsbidrag för deras egentliga verksamhet. Innan utskottet ingår på själva organisationsförslaget,

vill utskottet därför något klarlägga sin uppfattning rörande sällskapens anslagsfråga.

Det nära sambandet mellan organisationsförslaget och sällskapens anslagsfråga har ock såväl i utredningen i ärendet som av departementschefen i hans yttrande till statsrådsprotokollet betonats. På sistnämnda fråga har emellertid departementschefen ej ansett sig hava anledning nu närmare ingå, då höjning av det allmänna anslaget till hushållningssällskapen ej ifrågasättes förrän från och med 1924.

Utskottet vill härvid särskilt erinra om riksdagens i nu ifrågavarande avseende vid flera tillfällen gjorda uttalanden. Sålunda anförde 1919 års riksdag vid begäran om skyndsamt utredning på vad sätt staten borde ytterligare, d. v. s. utöver det såsom ersättning för indragna brännvinsförsäljningsmedel å ordinarie stat uppförda anslaget å 2,100,000 kronor, bidra till upprätthållande av sällskapens verksamhet, att staten icke borde undandraga sig lämna sällskapen det ytterligare stöd, som kunde anses vara av omständigheterna betingat, och att riksdagen ansåge så mycket större anledning härtill föreligga, som sällskapens ökade utgifter i viss mån torde hava föranletts av de uppgifter av skilda slag, som särskilt under senare åren av staten i vidsträckt mån anförtrotts dem. På framställning av Kungl. Maj:t blev därefter av 1920 års riksdag i avvaktan på det blivande organisationsförslaget på tilläggsstat för 1920 uppfört ett anslag av 682,000 kronor. Sedan Kungl. Maj:t under framhållande av hushållningssällskapens betryckta läge i ekonomiskt avseende föreslagit 1921 års riksdag uppförande fortfarande å tilläggsstat för samma år av ett till 900,000 kronor förhöjt ytterligare bidrag, beviljade riksdagen efter gemensam votering allenast ett anslag av 682,000 kronor. Av vad som under ärendets behandling inom riksdagen förekom framgår, att skälet mot beviljande av det högre anslaget varit icke ett underkännande av behovet därav utan fastmer endast en önskan att fortfarande avvakta det väntade omorganisationsförslaget, innan anslaget höjdes.

De sakkunniga hava beräknat, att ovanberörda ordinarie anslag skulle för att uppnå full kompensation för penningvärdets fall ökas med inemot 150 procent eller till 5,250,000 kronor, men hava de stannat vid att föreslå en ökning med 100 procent, varigenom anslaget skulle uppgå till 4,200,000 kronor, vilket om det tillfälliga anslaget frändroges, motsvarade en ökning av 1,418,000 kronor. Lantbruksstyrelsen har i ärendet uttalat, att styrelsen såsom oundgängliga förutsättningar för genomförandet av ett utav styrelsen från de sakkunnigas förslag i vissa avseenden avvikande förslag till omorganisation av hushållningssällskapen betraktade bland annat en ökning av nu utgående understöd av stats-

medel till uppehållande av deras verksamhet i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag i sådant avseende.

Det torde sålunda för hushållningssällskapen och därmed i viss mån indirekt för staten själv, vars intressen dessa hava att i stor utsträckning tillgodose, vara en fråga av stor betydelse, att sällskapen särskilt efter den ifrågavarande förändrade organisationen hava till sitt förfogande tillräckliga anslagsmedel.

Med hänsyn till nu angivna förhållande hade det helt naturligt varit önskvärt att såsom jämväl i herr von Sneiderns motion framhålles anslagsfrågan nu förelegat i sådant skick, att ifrågavarande båda spörsmål kunnat samtidigt prövas. Särskilt syntes motionären den omständigheten tala för ett uppskov med genomförande av organisationsförslaget, att någon egentlig utredning icke förebragts i fråga om de av omorganisationen uppkommande ökade administrationskostnaderna, vilka befarades komma att stiga till avsevärda belopp. I sistnämnda avseende vill emellertid utskottet framhålla, att staten givetvis måste bereda sig på dessa ökade kostnader för att de fördelar skola vinnas, som med omorganisationen avses, och utskottet anser sig härvid jämväl böra understryka departementschefens uttalande därom, att sällskapen böra lämnas full gottgörelse för de av den nya organisationen föranledda utgifterna.

Vad angår statens bidrag beträffande själva verksamheten, vars upprätthållande i önskvärd omfattning efter det nya organisationsförslaget med dess begränsning i viss mån av sällskapens rörelsefrihet torde bliva mera beroende av statsmakternas understöd, synes, med hänsyn till statens större möjlighet att enligt detsamma öva ett kontrollerande inflytande, staten kunna med så mycket större förtroende lämna i sällskapens hand de ökade anslagsmedel, som av allt att döma torde komma att visa sig erforderliga. Härtill måste givetvis den omständigheten tillmätas visst fog att såsom departementschefen framhållit vissa svårigheter skulle uppstå ifråga om sällskapens möjlighet att, därest organisationsfrågan nu uppsköttes, före den för dess ikraftträdande avsedda tiden medhinna omarbetning av sina stadgar i överensstämmelse med de underställda allmänna grunderna, något som skulle utgöra en förutsättning för statsbidrags erhållande.

Till frågan om grunderna för det allmänna anslagets fördelning de olika sällskapen emellan efter den nya organisationen har departementschefen icke i annan mån tagit ställning än att han uttalat att, därest i enlighet med av lantbruksstyrelsen framställt förslag visst grundbelopp även för framtiden skulle prövas lämpligt, enligt hans mening i vart fall

endast ett dylikt anslag borde utgå för varje län, så att ej länsområdena kunde för erhållande av större statsbidrag uppdelas mellan två eller flera hushållningssällskap.

Härjämte har departementschefen i anslutning till av de sakkunniga framställt förslag ansett särskilt anslag böra anvisas för avlönande av sekreterare, varvid emellertid ej till något län borde utgå mera än som beräknades för en sekreterare.

I de av herrar Nilsson, Petrus, m. fl. och herr Norman m. fl. väckta motionerna ävensom i herr von Sneiderns och herr Silfverschiölds motioner framhålles, hurusom vad departementschefen sålunda uttalat för Kalmar och Älvsborgs läns vidkommande, vilka län sedan långt tillbaka äro uppdelade i två hushållningssällskap, innebure, att dessa län skulle nödgas att för statsbidrags erhållande efter den nya organisationens genomförande sammanslå de båda sällskapen till ett sällskap. Under framhållande tillika av de olägenheter av skilda slag, som en sådan anordning med hänsyn till vissa för dessa landsdelar säregna förhållanden skulle komma att medföra i fråga om sällskapens verksamhet, göres i samtliga nu ifrågavarande motioner yrkande att med upptagande av spørsmålet om grunderna för anslaget fördelning i jämväl nu förevarande avseende bör anstå till prövningen av själva anslagsfrågan.

För egen del delar utskottet i princip departementschefens mening i förevarande fråga men håller samtidigt före, att vissa undantagsfall kunna tänkas, då en uppdelning med hänsyn till föreliggande särskilda förhållanden torde kunna ifrågasättas. Utskottet syftar härvid närmast på de redan nu bestående två hushållningssällskapen i Kalmar respektive Älvsborgs län. Då emellertid Kungl. Maj:t bör beredas tillfälle att taga denna fråga under ytterligare utredning och övervägande, anser sig utskottet nu böra stanna vid att biträda motionärernas yrkanden om frågans upptagande först i samband med anslagsfrågan i övrigt. Till departementschefens uttalande att särskilt anslag bör beviljas till avlönande av sällskapens sekreterare kan utskottet redan nu skänka sin anslutning.

Till frågan om medgivande för Kungl. Maj:t att från och med 1924 till täckande av vissa enligt § 22 i det underställda förslaget till allmänna grunder utgående rese- och traktamentsersättningar taga i anspråk nionde huvudtitelns ordinarie anslag till rese- och traktamentspenningar återkommer utskottet av särskild anledning efter granskningen av sistnämnda förslag.

Då utskottet under hänvisning till sin ovan uttalade mening rörande anslagsfrågan härefter går att upptaga den föreliggande organisationsfrågan, ägnar utskottet först en granskning åt de underställda

allmänna grunderna för hushållningssällskaps organisation, då utskottets uppfattning beträffande dessa såsom faktiskt innefattande de blivande villkoren för statsbidrags utgående givetvis blir avgörande i fråga om utskottets ställning till det framlagda förslaget till förordning rörande visst villkor för statsbidrags erhållande. Utskottet, som redan här anser sig böra uttala, att utskottet i princip icke har något att invända mot förslaget, omnämner därvid endast de författningsrum, som giva utskottet anledning till erinran eller uttalande i övrigt, och upptager de i ämnet väckta motionerna under de paragrafer, till vilka i motionerna framställda erinringar äro att hänföra.

2 §.

första stycket.

I detta stadgande framträder en av författningsförslagets huvudprinciper, nämligen att praktiskt taget en var, som inom ett hushållningssällskaps område idkar vissa näringar, äger rätt att inträda som medlem i sällskapet. Beträffande formuleringen av denna paragraf hava i vissa yttranden över de sakkunnigas förslag gjorts den anmärkningen, att uttrycket »idka näring» icke skulle innebära en tillräcklig begränsning utan tarvade närmare bestämning. Sålunda har lantbruksstyrelsen föreslagit tilläggande av uttrycket »förvärvsmässigt». I herrarnas Petterssons i Stäringe och Johanssons i Bro motion föreslås, att näringen borde betecknas såsom »huvudsaklig förvärvskälla».

I likhet med departementschefen finner utskottet intet dylikt tillägg behöfligt. Fastmera håller utskottet före, att därigenom skulle uppstå vissa icke önskvärda svårigheter i tolkningshänseende.

andra stycket.

Mot detta stadgande, vilket innebär, att i sällskapen kunna genomval intagas jämväl personer, som icke äga de i första stycket angivna kvalifikationerna, har utskottet intet att erinra.

3 §.

första stycket.

Sakkunniga hade föreslagit ledamotsavgiftens utgående *allenast* i form av årsavgift huvudsakligen för vinnande av bättre möjlighet att årligen utröna vilka personer, som tillhörde sällskapet.

Kungl. Maj:ts förslag upptager däremot jämte en årlig avgift av högst tre kronor en engångsavgift med lägst tjugu gånger den årliga avgiften.

Uti herr von Sneiderns m. fl. motion ifrågasättes, huruvida syftet att vinna en livlig anslutning till sällskapen främjas genom att omöjliggöra en låg engångsavgift, som nu av vissa sällskap tillämpas, och i stället praktiskt taget göra årsavgifterna obligatoriska.

Utskottet, som icke delar de i berörda motion uttalade farhågorna beträffande verkningarna av den av Kungl. Maj:t föreslagna engångsavgiften, ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag.

4 §.

2 mom.

Utskottet finner sig ej fullt övertygat om, att bestämmelsen rörande förverkandet av ledamotskap på grund av underlåtenhet att erlägga ledamotsavgift, i förslaget erhållit en för varje fall lämplig eller tydlig avfattning. Tvekan synes, bland annat, kunna uppstå om vad som borde förstås med »härför bestämd dag» beträffande de hushållningssällskap, vilkas avgifter uppbäras i samband med någon kronans uppbörd.

5 §.

1 mom.

Stadgandet innebär fastställande såsom obligatoriskt av det rent representativa systemet beträffande rösträtt vid hushållningssällskaps sammanträde, vilket system redan nu tillämpas av två hushållningssällskap.

I åtskilliga yttranden över de sakkunnigas förslag har ett sådant stadgande avstyrkts; och har därvid såsom skäl för bibehållande av allmän rösträtt åberopats huvudsakligen, att sådan rösträtt tjänade till att göra intresset livligare för sällskapens verksamhet, som därigenom finge en viss önskvärd mera omedelbar prägel.

Ehuru det icke torde kunna förnekas, att visst fog finnes för denna synpunkt, som även framförts i herr v. Sneiderns m. fl. motion, ävensom i den av herrar Pettersson i Stäringes och Johanssons i Bro väckta motionen anser utskottet övertvägande olägenheter vara förknippade med bibehållande av det omedelbara systemet vid sidan av det representativa. Redan från principiell synpunkt måste det nämligen betecknas såsom oriktigt, att de ledamöter, som deltaga vid val av ombud jämväl finge omedelbart utöva rösträtt vid sällskaps sammanträde. Det viktigaste skälet för införande av det rena representativa systemet torde

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 10 saml. 30 häft. (Nr 53.) 2

emellertid vara nödvändigheten av att i samband med nyorganisationen i övrigt av sällskapen avlägsna den risk, som vid omedelbar rösträtt ligger däri att en tillfälligt samlad majoritet kan fatta beslut, som strida mot den åsikt, som företrädes av flertalet av sällskapets ledamöter. Gentemot antagandet att det omedelbara systemets bortfallande skulle medföra allvarlig fara för att intresset för hushållningssällskapens verksamhet komme att minskas, lärer kunna åberopas, att inom de sällskap, där det rent representativa systemet redan införts, inga olägenheter i sådant avseende torde hava yppat sig. I detta sammanhang torde jämväl böra erinras därom, att allmän såväl *ytrande-* som *motionsrätt* i författningsförslaget bibehållits.

6 §.

1 mom.

Enligt detta stadgande skulle hushållningssällskap äga hålla allenast ett ordinarie sammanträde årligen. Flertalet sällskap hålla för närvarande två årliga sammanträden, ett på sommaren och ett på vintern. Vid det förstnämnda behandlas huvudsakligen revisionsberättelsen över det föregående årets förvaltning och vid det senare inkomst- och utgiftsstaten för det kommande räkenskapsåret. De sakkunniga, som föreslagit, att kostnaderna för ombudens inställelser vid ordinarie sammanträde skulle utgå *direkt* av statsmedel, hade med hänsyn härtill ansett en begränsning till endast ett årssammanträde vara från det allmännas synpunkt önskvärd.

Kungl. Maj:ts förslag, som såtillvida avviker från de sakkunnigas förslag beträffande sättet för gäldandet av berörda ersättning att denna skulle bestridas av hushållningssällskapens medel, har likväl bibehållit ifrågavarande begränsning till ett ordinarie årssammanträde.

Utskottet finner för sin del starka skäl tala för beredande av möjlighet för sällskap, för vilkas förhållanden en sådan anordning visar sig önskvärd och lämplig, att kunna hålla två ordinarie årssammanträden. Det torde nämligen icke vara tvivel om att en uppdelning på två sammanträden från synpunkten av ärendenas lämpliga behandling i och för sig torde äga vissa företräden särskilt därigenom att frågan angående decharge då kunde föredragas å sommarsammanträdet. Med den ståndpunkt utskottet intager till ersättningsfrågan, varför närmare redogörelse lämnas under 22 §, synes utskottet icke heller någon vägande invändning kunna göras mot bibehållandet av möjligheten att hålla två ordinarie årssammanträden. Utskottet får alltså föreslå, att ändring uti stadgandet företages i det av utskottet angivna syfte.

2 mom.

I stadgandet förekommande bestämmelse, »efter anmälan av revisor eller eljest», synes utskottet lämpligen böra utgå såsom obehövlig, och vill utskottet i samband härmed hänvisa till stadgandet i 24 § 2 mom., att avskrift av revisionsberättelsen skall av förvaltningsutskottet omedelbart efter berättelsens avgivande tillställas lantbruksstyrelsen.

3 mom.

I den av herrar Pettersson i Ståringe och Johansson i Bro väckta motionen uttalas farhåga för att bestämmelsen, att kungörelse om hushållningssällskaps sammanträde skall utfärdas minst 2 månader före den dag, sammanträdet skall äga rum, skulle verka hindrande för upptagande av ett ärende av vikt vid sammanträdet, vilket ärende kunde vara fullt utrett och kräva beslut. Motionärerna föreslå därför, att berörda tid bestämmes till allenast en månad.

Då utskottet ej kan finna, att möjligheten för framläggande av ett ärende vid hushållningssällskaps sammanträde är beroende av ifrågasvarande tidsbestämmelse, vilken för övrigt synes utskottet väl avvägd, har utskottet ej anledning till erinran emot förevarande stadgande.

Av herr Rosén föreslagen förlängning av tiden, inom vilken handlingar m. m. före sammanträde skall tillställas ombuden, synes utskottet obehövlig med hänsyn till att tiden härför i förslaget upptagits till *minst* en vecka, varför möjlighet torde finnas att, där förhållandena inom ett hushållningssällskap därtill föranleda, få en längre tid fastställd.

7 §.

I den av herr Rosén väckta motionen göres gällande, att den i förevarande paragraf stadgade motionstiden av 45 dagar före ordinarie sammanträde skulle vara onödigt lång. De sakkunniga hade i detta avseende föreslagit en tid av en månad, vilket emellertid i åtskilliga yttranden ansetts vara för kort.

Utskottet finner för sin del, med hänsyn till vikten av att tillräcklig tid förefinnes för ärendenas beredning, den i Kungl. Maj:ts förslag angivna tidsbestämmelsen i allmänhet böra motsvara behovet i berörda avseende. Därest förhållandena i något sällskap härutinnan skulle tala för en kortare tid, anser utskottet emellertid, att medgivande till bestämmandet av sådan kortare tid, dock icke understigande 30 dagar, bör kunna lämnas.

8 §.

Med hänvisning till vad utskottet redan anfört under 6 § föreslår utskottet, att bland de ärenden, som må upptagas och avgöras allenast vid ordinarie sammanträde, upptages jämväl fråga om ansvarsfrihet åt förvaltningsutskottet.

10 §.

I överensstämmelse med herr Roséns förslag finner utskottet, att för hushållningssällskaps beslutförhet endast bör erfordras, att minst hälften av de röstberättigade äro närvarande. Utskottet har nämligen i förevarande avseende funnit stöd härför i en jämförelse med bestämmelserna rörande kommunalfullmäktige, beträffande vilka gälla samma bestämmelse, som den av utskottet nu föreslagna.

11 §.

I den av herrar Pettersson i Stäringe och Johansson i Bro väckta motionen hava principiella betänkligheter uttalats emot införandet av den proportionella valmetoden för hushållningssällskapens vidkommande.

Utskottet finner för sin del åtskilliga skäl förefinnas för beredandet av möjlighet att i de fall, som i denna och nästföljande paragraf angivas, tillämpa sagda valmetod.

12 §.

2 mom., andra stycket.

Uti den av herr Pettersson i Stäringe och Johansson i Bro väckta motionen har anmärkts, att bestämmelsen om att vid val av ledamöter och suppleanter olika avgångstid ej må bestämmas vore synnerligen olämplig, då utskottets kontinuitet och arbetsförmåga därigenom otvivelaktigt komme att rubbas.

Med hänsyn till det eventuella tillämpandet — jämlikt första stycket i förevarande moment — av proportionell valmetod vid dylikt val och i betraktande jämväl av det ringa antal, högst 8 personer, valet gäller, finner utskottet det föreslagna stadgandet lämpligt.

3 mom.

Emot detta stadgande har gjorts anmärkning från synpunkten av att det allt för mycket skulle begränsa ombudens och öka förvaltnings-

utskottets befogethet. Sålunda anser herr Rosén, att föreskriften bör helt utgå, under det att i herr von Sneiderns m. fl. motion anmärkningen endast riktar sig emot punkterna 2) och 3).

Ehuru visst fog finnes för motionärernas anmärkningar, såvitt rör sistnämnda två punkter, anser utskottet dock, att de olägenheter dessa punkters bibehållande möjligen kunna komma att medföra uppvägas genom fördelen av den större garanti mot förhastade beslut, som onekligen genom bestämmelserna vinnes.

15 §.

första stycket.

Utskottet ifrågasätter, huruvida icke stadgandet skulle vinna i tydlighet, därest det innehölle allenast, att rösträtt vid val av lantbruksombud tillkomme envar ledamot i hushållningssällskap, nytillkommen ledamot — med undantag av hedersledamot och korresponderande ledamot, som befriats från ledamotsavgift — dock endast om årsavgiften betalats minst två månader före valet.

16 §.

1 mom.

I herr Roséns motion anmärkes, att ingen bestämmelse angiver, huru i detta moment omfördad »valförrättare» skall utses.

Utskottet, som får erinra om, att författningsförslaget endast avser att upptaga de allmänna grunderna för hushållningssällskapens stadgar, förutsätter, att uppgörandet av förslag till bestämmelser i förevarande avseende ansetts kunna överlämnas åt hushållningssällskapen själva.

3 mom.

I herr Roséns samt i herrar Petterssons i Stäringe och Johanssons i Bro motion ävensom i herr von Sneiderns m. fl. motion göres anmärkning emot detta stadgande såsom ägnat att i vissa fall, särskilt vad angår de norra länen vålla åtskilliga icke obetydliga olägenheter utan att några egentliga fördelar därmed syntes stå att vinna.

I likhet med motionärerna anser utskottet olämpligt, att i grundstadgandena fastslå så invecklade former för dessa val, som de föreslagna. Förevarande stadgande anser utskottet alltså böra utgå.

17 §.

Emot stadgandet att Kungl. Maj:t skall äga utse en ledamot i förvaltningsutskottet har herr Rosén framställt erinran.

Icke heller utskottet kan finna att tillräckliga skäl tala för införande av en dylik bestämmelse. Det berättigade kravet på kontroll från det allmännas sida över hushållningssällskapens verksamhet synes utskottet tillräckligt och under lämpligare former tillgodosett genom övriga i förslaget förekommande bestämmelser i detta syfte. Utskottet anser sig alltså icke kunna förorda förevarande stadgande.

Under förutsättning att ovanberörda stadgande bortfaller, anser utskottet, att såsom en given följd härav antalet ledamöter, som skola väljas av hushållningssällskapet, bör ökas från högst 8 till högst 9.

18 §.

Uti herrar Petterssons i Stäringe och Johanssons i Bro motion har uttalats ogillande av bestämmelsen i denna paragraf, att annan hushållningssällskapets befattningshavare än sekreteraren icke må vara ledamot eller suppleant i förvaltningsutskottet.

Utskottet finner för sin del bestämmelsen lämplig och erforderlig.

19 §.

I herrar Petterssons i Stäringe och Johanssons i Bro motion föreslås på anförda skäl intagandet i denna paragraf av bestämmelse, som gäve rätt för förvaltningsutskott att i förekommande fall vidtaga åtgärder, som avsåge att befrämja sällskapens syftemål, oavsett om några smärre utgifter därav komme att föränledas.

Utskottet kan ej finna, att något praktiskt behov av ett dylikt tillägg kan föreligga, då det givetvis står sällskapen fritt att vid fastställande av utgiftsstat ställa medel till förvaltningsutskottets förfogande att användas till »oförutsedda utgifter» eller dylikt.

22 §.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att direkt av statsmedel skulle utgå resekostnads- och traktamentsersättning till lantbruksombud och ledamot av förvaltningsutskott allenast vid sådant extra sammanträde, varom Kungl. Maj:t för behandling av visst ärende förordnat, och blott för en sammanträdesdag. Dylik ersättning utgår enligt stadgandet jämväl vid ordinarie sammanträde och då för högst tre sammanträdesdagar; i detta fall få alltså kostnaderna härför gäldas från sällskapens medel.

De allmänna grunderna för ersättningens utgående äro desamma som för landstingsmän vid landstingssammanträde.

I fråga om dessa grunder har i herr von Sneiderns m. fl. motion anmärkts, att hushållningssällskapen och landstingen icke bort jämsställas i berörda avseende utan att för hushållningssällskapens ombud borde gälla lägre erättningsbelopp.

Utskottet anser övervägande skäl tala för Kungl. Maj:ts förslag beträffande ifrågavarande grunder för ersättningen.

Enligt de sakkunnigas förslag, som icke upptog annat extra sammanträde än sådant, varom Kungl. Maj:t förordnar, skulle ersättningen jämväl vid det årliga ordinarie sammanträdet och för högst tre sammanträdesdagar utgå direkt av statsmedel. Såsom skäl härför framhöllo de sakkunniga, att med hänsyn till hushållningssällskapens ekonomiska ställning ett åläggande för dem att gälda ersättningen av egna medel skulle verka synnerligen betungande och ojämnt. I de nordligaste länen med deras vidsträckta bygder och relativt dåliga kommunikationer och följaktligen även stora resekostnader för inställelserna vore, enligt vad de sakkunniga vidare anförde, detta icke ens möjligt, särskilt som dessa läns hushållningssällskap redan förut hade en mycket svag ekonomi.

Lantbruksstyrelsen, vars förslag i denna del har följts av Kungl. Maj:t, fann lämpligare, att ersättningen bestredes av hushållningssällskapens medel. Härigenom syntes, enligt vad styrelsen uttalade, den fördelen komma att ernås, att sällskapen i eget intresse tillsåge, att sammanträdena ej i onödan droge ut på tiden. Denna ändring rörande gäldandet av ifrågavarande ersättning förutsatte givetvis — enligt vad lantbruksstyrelsen vidare yttrade — att hushållningssällskapen erhöle gottgörelse för sina utgifter härför genom ökade statsbidrag för sin allmänna verksamhet. Styrelsen förutsatte även, med hänsyn till den stora skillnaden mellan resekostnaderna i norra och södra Sverige, att statsbidragen utginge efter andra beräkningsgrunder än hittills och att vid dessa grundens bestämmande tillbörligt beaktande fästes vid den väsentliga skillnaden i areal beträffande hushållningssällskapens områden. I anslagsfrågan uttalar departementschefen — såsom i annat sammanhang omförmälts — att det allmänna anslaget till sällskapen borde så tillmätas, att i varje fall full gottgörelse bereddes för den ökning i sällskapets utgifter, som uppstode genom den föreskrivna skyldigheten att utbetala ersättning till lantbruksombud och ledamöter i förvaltningsutskott.

Då enligt departementschefens uttalande sällskapen borde erhålla full gottgörelse för sina ökade utgifter i fråga om berörda ersättning kan det synas som om från synpunkten av sällskapens intresse ingen erinran vore att göra emot det framlagda förslaget att kostnaderna för ersättningen skulle utgå av sällskapens medel. Utskottet hyser dock

den uppfattningen, att betydande svårigheter i praktiken skulle uppstå vid fastställandet av den gottgörelse i berörda avseende, som borde tillkomma de olika hushållningssällskapen. Härmed sammanhänger, att utskottet ej funnit sig övertygat om, att sparsamhetsintresset bäst tillgodoses genom de i propositionen föreslagna bestämmelserna.

Utskottet får jämväl erinra därom, att utskottet under 6 § föreslagit, att möjlighet bör finnas för hushållningssällskap att hålla två ordinarie sammanträden årligen, vilket i och för sig torde påkalla en ändring i Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande avseende.

I anslutning till det anförda har utskottet ansett sig böra föreslå, att resekostnads- och traktamentsersättning för inställelse vid ordinarie sammanträde i enlighet med de grunder i övrigt, som angivas i 1 mom. av den föreslagna paragrafen, må utgå direkt av statsmedel vid *ett* ordinarie sammanträde årligen, traktamentsersättning dock endast för en sammanträdesdag.

27 §.

första stycket.

Från utgångspunkten, att stadgandet skulle innebära, att varje socken i ett län skulle bilda en underavdelning av sällskapet, hava herrar Pettersson i Stäringe och Johansson i Bro riktat vissa anmärkningar mot stadgandet.

Såsom jämväl tydligt framgår av motiven till stadgandet, äger det ej den av motionärerna angivna innebörden.

Under hänvisning till vad utskottet sålunda uttalat rörande de underställda allmänna grunderna för hushållningssällskaps organisation, anser utskottet sig böra biträda det föreliggande förslaget rörande visst villkor för statsbidrags utgående.

Med avseende å det av Kungl. Maj:t begärda medgivandet att få för viss resekostnads- och traktamentsersättning taga i anspråk nionde huvudtitelns ordinarie anslag till rese- och traktamentspenningar får utskottet anföra följande.

På grund av det av utskottet här ovan under § 22 framställda förslaget rörande utbetalande direkt av statsmedel av sådan ersättning jämväl för ett ordinarie sammanträde påkallas givetvis efter den nya organisationens genomförande en ytterligare ökning av nämnda anslag utöver den av departementschefen beräknade. Förrän erfarenhet vunnits rörande ifrågavarande kostnader, torde emellertid icke något belopp

kunna med säkerhet angivas, och någon omedelbar höjning av anslaget erfordras såsom departementschefen uttalat i varje fall icke.

I anslutning till det ovan anförda får utskottet föreslå,

1) att riksdagen i anledning av förevarande proposition må

dels antaga härvid fogat förslag till förordning angående visst villkor för statsbidrag åt hushållningssällskap (Bilaga A) och därvid såsom yttrande över likaledes härvid fogat förslag till kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation (Bilaga B) hänvisa till de ovan gjorda uttalandena vid granskningen av sistnämnda förslag,

dels ock medgiva, att från och med 1924 må av nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar i fråga om ett årligt ordinarie sammanträde med hushållningssällskap ävensom sådant extra sammanträde, varom Kungl. Maj:t förordnat, till envar därvid närvarande röstberättigad utgå dagtraktamente för en sammanträdesdag jämte ersättning för resekostnader till och från sammanträdet, allt enligt samma grunder, som gälla för landstingsmän vid landstingssammanträde;

2) att de i ämnet väckta motionerna må anses besvarade genom vad utskottet här ovan anført.

Stockholm den 22 maj 1922.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hellström, Hagfält, Enhörning, Andersson* i Stocksund, *Eriksson* i Ljusdal, *Lundell, Gabrielsson* och *Lindstrand* samt

från andra kammaren: herrar greve *Hamilton, Nilsson* i Tånga, *Olsson* i Broberg, frih. *Hermelin, Sjöblom, Andersson* i Grimbo, frih. *Silfverschiöld, Björk* och *Pettersson* i Ståringe.

Reservationer

rörande det av Kungl. Maj:t för yttrande underställda förslaget till allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation.

§ 5.

av herrar friherre *Hermelin, Lundell, Andersson* i Grimbo, friherre *Silfverschiöld* och *Gabrielsson*, som anfört:

Även om vi uti i princip kunna godkänna överlåtande av hushållningssällskapens beslutanderätt åt ett representantskap, bestående av valda ombud samt förvaltningsutskottets ledamöter på sätt av Kungl. Maj:t blivit föreslaget och av utskottet tillstyrkt, hava vi ansett, att hushållningssällskapen under en *övergångstid* av fem år, räknat från och med den dag ifrågavarande författning träder i kraft, må medgivas att efter Kungl. Maj:ts beprövande jämväl lämna de sällskapens ledamöter, som ej äro ombud men vid sammanträde närvarande, en i förhållande till ombuden reducerad rösträtt.

§ 6.

av herr *Hellström*, som hemställt, att Kungl. Maj:ts förslag i 6 §, 1 mom., måtte lämnas utan anmärkning.

Den nya organisationen kommer att i och för sig medföra en högst avsevärd ökning av hushållningssällskapens redan nu höga administrationskostnader. Skulle hushållningssällskapen, såsom utskottet föreslagit, beredas möjlighet att hålla två ordinarie årssammanträden, så kommer ökningen av administrationskostnaderna att bliva än större, då reseersättning och dagtraktamenten måste utbetalas till ombuden för två sammanträden i stället för ett. Att medlen till bekostande av det andra sammanträdet tagas av hushållningssällskapens »egna medel», betyder ifrån sparsamhetssynpunkt ingenting, då hushållningssällskapens s. k. egna medel i de flesta fall egentligen ej äro annat än till hushållnings-

sällskapens disposition ställda statsmedel. Någon verklig olägenhet av att alla de av ombudsmötets beslut beroende frågorna upptagas och avgöras vid det stora ordinarie årssammanträdet har ej heller kunnat uppvisas. Enligt min åsikt kan det därför ej vara försvarligt att under dessa svåra penningtider göra organisationen dyrare än nödigt är endast därför, att många hushållningssällskap hittills plägat fördela ärendena på två olika sammankomster. Även om endast en ordinarie årssammankomst fastställes i grundstadgarna, möter det naturligtvis intet hinder att fortfarande liksom hittills anordna t. ex. ett sommarmöte, fast ombuden likaväl som hushållningssällskapets övriga ledamöter då få infinna sig utan någon rätt till reseersättning eller dagtraktamente.

Vid ett eventuellt bifall till detta mitt yrkande bör i utskottets yttrande till 22 § det stycke å sid. 16, som börjar med »Utskottet får jämväl» — — — och slutar med — — — »i nu ifrågavarande avseende», ur betänkandet utgå,

av herrar *Nilsson* i Tånga, *Sjöblom*, *Hagfält* och *Björk*, som ansett, att utskottet bort yttra sig till förmån för Kungl. Maj:ts förslag,

samt av herrar friherre *Hermelin*, *Lundell*, *Andersson* i Grimbo, friherre *Silfverschiöld* och *Gabrielsson*, som på samma gång de i likhet med utskottet anse, att starka skäl tala för beredande av möjlighet för sällskapen att kunna hålla två ordinarie årssammanträden, i ersättningsfrågan dock hava en avvikande mening, varom under 22 § här nedan vidare omförmäles.

§§ 11 och 12.

av herrar friherre *Hermelin*, *Lundell*, *Andersson* i Grimbo, friherre *Silfverschiöld* och *Gabrielsson*, som anse, att införandet av den proportionella valmetoden för hushållningssällskapens vidkommande ej bör ifrågakomma, liksom ock, beträffande 12 §, att bestämmelsen, att vid val av ledamöter och suppleanter i förvaltningsutskottet olika avgångstid ej må bestämmas, bör ur förslaget utgå.

§ 17.

av herrar *Nilsson* i Tånga, *Hagfält* och *Björk*, som ansett, att utskottet bort yttra sig till förmån för Kungl. Maj:ts förslag.

§ 22.

av herr greve *Hamilton*,

av herrar *Nilsson* i Tånga, *Sjöblom*, *Hagfält* och *Björk*, som ansett, att utskottet bort yttra sig till förmån för Kungl. Maj:ts förslag,

av herrar friherre *Hermelin*, *Lundell*, *Andersson* i Grimbo, friherre *Silfverschiöld* och *Gabrielsson*, som under hänvisning till vad som under 5 § anförts anse, att i de fall då ärendenas särskilda vikt påfordra två ordinarie sammanträden för representantskapets behöriga upprätthållande sådan bestämmelse bör lämnas, som berättigar till ersättning för två ordinarie sammanträden enligt vad utskottet föreslagit beträffande ett ordinarie sammanträde.

samt av herr *Hellström*, som hänvisar till sitt yttrande under § 6.

Bilaga A.

Förslag

till

förordning angående visst villkor för statsbidrag åt hushållningssällskap.

Häri genom förordnas, att hushållningssällskap, som från och med den 1 januari 1924 vill komma i åtnjutande av statsbidrag för sin verksamhet, skall äga stadgar, som fastställts av Kungl. Maj:t.

För att erhålla dylik fastställelse, skola stadgarna vara avfattade i huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:t fastställda allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation.

På Kungl. Maj:t må dock ankomma att, där särskilda skäl därtill föranleda, medgiva hushållningssällskap att, utan hinder av vad sålunda stadgats, för kalenderåret 1924 komma i åtnjutande av statsbidrag.

Bilaga B.

Förslag

till

kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation.

Häri genom förordnas, att hushållningssällskaps stadgar för att kunna fastställas till efterrättelse från och med den 1 januari 1924 skola vara avfattade i huvudsaklig överensstämmelse med följande allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation.

Ändamål och ledamotskap.

1 §.

Hushållningssällskaps ändamål är att främja lantushållningen och därtill hörande binäringar ävensom fiske och hemslöjd.

Angående hushållningssällskaps uppdelning i underavdelningar stadgas i 27 §.

2 §.

Envar kommunalt röstberättigad, vilken idkar i 1 § omförmäld näring, äger, efter därom gjord, av ledamotsavgift åtföljd skriftlig anmälan, inträda såsom ledamot i hushållningssällskap, inom vars område näringen idkas.

Hushållningssällskap äger därjämte genom val medelst enkel röst-övertikt utse ledamöter i sällskapet.

3 §.

Ledamot skall till hushållningssällskapet erlägga avgift antingen årligen med högst tre kronor eller en gång för alla med lägst tjugugångar den årliga avgiften.

Hedersledamot och korresponderande ledamot må befrias från erläggande av ledamotsavgift.

Annan avgift må hushållningssällskap ej påföra ledamot.

4 §.

1 mom. Ledamot, som utträder ur hushållningssällskap, är skyldig att erlägga ledamotsavgift för det kalenderår, varunder utträdet sker.

2 mom. Ledamotskap vare förverkat, därest ledamot underlåter att sist inom en månad från härför bestämd dag erlägga ledamotsavgift,

förklaras omyndig, eller

genom laga kraftvunnet utslag ådömes sådan straffpåföljd, som anges i 2 kap. 19 § strafflagen.

Beslutanderätt och sammanträden.

5 §.

1 mom. Hushållningssällskaps beslutanderätt skall, i den mån den ej tillkommer sällskapets förvaltningsutskott, utövas å hushållningssällskapets sammanträden av valda ombud jämte förvaltningsutskottets ledamöter.

2 mom. Ombuden, vilka väljas till antal och på sätt, varom förmäles i 13—16 §§, benämnas lantbruksombud.

3 mom. Angående förvaltningsutskott, som är hushållningssällskaps styrelse, stadgas i 17—20 §§.

4 mom. Vid hushållningssällskaps sammanträde äger varje lantbruksombud eller ledamot i förvaltningsutskottet en röst. Ledamot

i förvaltningsutskott må dock icke deltaga i val av revisorer för granskning av förvaltning, för vilken han är ansvarig, eller i beslut om ansvarsfrihet för sådan förvaltning.

6 §.

1 mom. Hushållningssällskap skall årligen på därom i stadgarna angiven tid hålla ordinarie årssammanträde.

2 mom. Extra sammanträde hålles, då förvaltningsutskottet finner sådant erforderligt eller då Kungl. Maj:t efter anmälan av revisor eller eljest därom förordnar.

3 mom. Kungörelse om hushållningssällskaps sammanträde skall utfärdas av ordföranden och införas i en eller flera av länets mest spridda tidningar, i fråga om ordinarie årssammanträde minst två månader och i fråga om annat sammanträde minst en månad före den dag, då sammanträdet skall börja. Ordföranden åligger därjämte att i god tid förut och minst en vecka före sammanträdet början låta tillsända varje lantbruksombud och ledamot av förvaltningsutskottet meddelande om plats och tid för sammanträdet, avtryck av förvaltningsutskottets framställningar och väckta motioner samt föredragningslista över förekommande ärenden, vilken, i den mån så är möjligt, skall upptaga förvaltningsutskottets förslag i varje ärende.

Sådan fullständig föredragningslista samt tillhörande framställningar och motioner skola senast vid sammanträdet öppnande i erforderligt antal finnas tillgängliga å sammanträdeslokalen.

7 §.

Motion skall för att kunna upptagas till behandling vid ordinarie årssammanträde ingivas till förvaltningsutskottet senast 45 dagar före sammanträdet början.

8 §.

1 mom. Med undantag för fall, som i 2 mom. angives, må följande ärenden upptagas och avgöras allenast vid hushållningssällskaps ordinarie årssammanträde:

- 1) inval av ledamöter;
- 2) val av ordförande och vice ordförande;
- 3) val av ledamöter i förvaltningsutskottet och suppleanter för dem;
- 4) val av revisorer och suppleanter för dem;
- 5) fastställande av utgifts- och inkomststat samt i övrigt beslut

om utgifter, i den mån detta ej anförtrotts åt förvaltningsutskottet;

- 6) avgivande av förslag i fråga om antalet lantbruksombud för hushållningssällskapet;
- 7) indelning i valkretsar;
- 8) bestämmande av antalet underavdelningar och området för envar av dessa;
- 9) fastställande av stadgar för underavdelningar; samt
- 10) förslag till ändring av sällskapets stadgar.

2 mom. Kungl. Maj:t äger föreskriva, att vid extra sammanträde, varom Kungl. Maj:t förordnat, skall behandlas ärende, som i 1 mom. angives.

9 §.

Vid hushållningssällskaps sammanträde, vars förhandlingar äro offentliga, äger envar ledamot av sällskapet rätt att yttra sig.

Landshövding i länet, som ej är ledamot, äger ändock deltaga i överläggningarna men ej i beslutet. Är ej landshövding tillsatt eller förordnad eller har han förhinder, äger den i tjänsten äldste avdelningschefen i länsstyrelsen sagda rätt.

10 §.

Hushållningssällskap må ej fatta beslut, därest icke minst två tredjedelar av de enligt 5 § 1 mom. rösträttsberättigade äro närvarande.

Om av sådan anledning beslut ej kan fattas i ärende, som avses i 8 § 1 mom. under 2)–10), skall för ärendets förnyade behandling sammanträdet ajourneras till viss bestämd dag, därvid tillstädeskommande röstberättigade avgöra ärendet. Till sådant ajournerat sammanträde åligger det ordföranden att låta skriftligen kalla samtliga lantbruksombud och ledamöter i förvaltningsutskottet med angivande av förekommande ärende och de tillstädeskommandes rätt att avgöra detsamma.

11 §.

Finner hushållningssällskap ärende vara av den beskaffenhet, att före avgörandet ytterligare beredning erfordras, må ärendet för sådan beredning överlämnas till särskilt utsedda personer.

Skola två eller flera personer utses för dylik beredning, sker valet proportionellt, därest sådant äskas av minst så många närvarande röstberättigade, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga närvarande röstberättigades antal delas med det antal personer, valet avser, ökat

med 1. Då valet sker proportionellt, skall iakttagas vad om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. är föreskrivet.

12 §.

1 mom. Vid sammanträde skall omröstning ske öppet, dock att, där i fråga om annat val än inval av ledamot någon röstberättigad eller eljest en tiondel av närvarande röstberättigade det äskar, omröstningen skall förrättas med slutna sedlar.

2 mom. Val av ledamöter och suppleanter i förvaltningsutskott skall ske proportionellt, därest sådant äskas av minst så många närvarande röstberättigade, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga närvarande röstberättigades antal delas med det antal personer, valet avser, ökat med 1. Då valet sker proportionellt, skall iakttagas vad om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. är föreskrivet.

Vid val av ledamöter och suppleanter i förvaltningsutskottet må olika avgångstid ej bestämmas. Då ledighet efter ordinarie ledamot uppstår, skall vederbörande suppleant tjänstgöra intill mandattidens utgång.

3 mom. För att gälla såsom hushållningssällskaps beslut erfordras i följande ämnen, att två tredjedelar av de röstande förena sig om beslutet.

- 1) beviljande av anslag till nya ändamål och behov;
- 2) beslutande av utgift, som förvaltningsutskottet avstyrkt; samt
- 3) höjande av utgiftsbelopp, som förvaltningsutskottet föreslagit.

Lantbruksombud.

13 §.

Efter förslag av hushållningssällskap fastställer Kungl. Maj:t tills vidare för viss tid antalet lantbruksombud för sällskapet med hänsyn till dess ledamotsantal samt folkmängd inom och areal av sällskapets område, varvid iakttages, att antalet lantbruksombud icke må utan vägande skäl väsentligt avvika från antalet landstingsmän inom länet.

14 §.

1 mom. För val av lantbruksombud har hushållningssällskap att för samma tid, för vilken Kungl. Maj:t bestämt antalet ombud, indela sällskapets område i valkretsar, var och en bestående av en eller flera underavdelningars områden. Underavdelnings område må, där så erfordras, med hänsyn till särskilda lokala förhållanden uppdelas i valdistrikt.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 10 saml. 30 häft. (Nr 53.)

2 mom. För varje lantbruksombud väljes minst en suppleant.

3 mom. Lantbruksombud och suppleanter väljas för en tid av högst fyra år.

15 §.

Rösträtt vid val av lantbruksombud äger endast sådan ledamot, som minst två månader före valet betalt första ledamotsavgiften till hushållningssällskapet, dock må hedersledamot eller korresponderande ledamot, som befriats från erläggande av ledamotsavgift, ändå tillerkännas rösträtt.

Valbar till lantbruksombud är envar röstberättigad ledamot.

16 §.

1 mom. Kungörelse om förrättande av val av lantbruksombud skall utfärdas av förvaltningsutskottet samt i god tid förut och minst en vecka före den dag, då valet skall ske, införas i en eller flera av länets mest spridda tidningar. Samtidigt med utfärdandet av kungörelsen tillställer förvaltningsutskottet varje valförrättare förteckning över de enligt 15 § röstberättigade ledamöter, som tillhöra valkretsen, respektive valdistriktet (röstlängd).

2 mom. Val av lantbruksombud sker med slutna sedlar.

I valkrets med flera valdistrikt verkställs sammanräkningen vid offentlig, i god tid förut kungjord förrättning av en av förvaltningsutskottet utsedd nämnd.

3 mom. För att anses vald till lantbruksombud erfordras att hava erhållit mer än hälften av avgivna röster. Har sådan röstövertikt ej erhållits, skall omval äga rum mellan så många av dem, som erhållit de flesta rösterna, som två gånger antalet platser under omval. Vid lika röstetal skilje lotten.

Därest sammanräkningen, på sätt i 2 mom. stadgas, sker av särskild nämnd, åligger det nämnden att förordna om omval.

4 mom. Vid val av lantbruksombud föres protokoll. Sedan val ägt rum, åligger det valförrättaren att omedelbart till förvaltningsutskottet insända valprotokollet.

Förvaltningsutskott och befattningshavare.

17 §.

1 mom. Förvaltningsutskottet består av hushållningssällskapets ordförande, vice ordförande och sekreterare, vilka utöva samma befattningar inom utskottet,

en av Kungl. Maj:t utsedd ledamot, samt högst 8 därtill av hushållningssällskapet bland dess ledamöter för en tid av högst fyra år valda ledamöter.

För envar av de valda ledamöterna väljes minst en suppleant.

Kungl. Maj:t äger jämväl utse suppleant för den av Kungl. Maj:t utsedde ledamoten.

18 §.

Annan hushållningssällskapets befattningshavare, än ovan nämnts, må icke vara ledamot eller suppleant i utskottet.

19 §.

Förvaltningsutskottet åligger

att med uppmärksamhet följa utvecklingen av i 1 § angivna näringar och verka för deras förkovran samt att i sådant syfte för hushållningssällskapet framlägga förslag i frågor, som falla inom området för sällskapets verksamhet;

att handhava sällskapets ekonomiska angelägenheter och att uppgöra förslag till inkomst- och utgiftsstat;

att bereda alla ärenden, innan de överlämnas till hushållningssällskapets avgörande;

att ombesörja verkställandet av hushållningssällskapets beslut;

att avgiva av statens verk och myndigheter begärda yttranden;

att, under iakttagande av vad i 21 § stadgas, tillsätta sekreterare;

samt

att tillsätta skattmästare och övriga befattningshavare.

20 §.

Förvaltningsutskottet må ej fatta beslut, därest icke minst två tredjedelar av dess samtliga ledamöter äro närvarande.

21 §.

Då sekreterartjänst hos hushållningssällskap skall tillsättas, förklarar förvaltningsutskottet tjänsten till ansökning ledig, med föreläggande av viss tid, icke understigande 30 dagar, inom vilken ansökningar skola vara inkomna till utskottet.

Bland de sökande uppsätter förvaltningsutskottet på förslag tre, därest så många sökande finnas, varefter förslaget och tillhörande ansökningshandlingar insändas till lantbruksstyrelsen.

Ej må någon antagas till sekreterare, som icke med hänsyn till teoretiska kunskaper och praktisk erfarenhet förklarats till platsen kompetent av lantbruksstyrelsen eller, efter besvär över av lantbruksstyrelsen meddelat beslut, av Kungl. Maj:t.

Resekostnads- och traktamentsersättning.

22 §.

1 mom. Envar vid hushållningssällskaps ordinarie årssammanträde närvarande röstberättigad åtnjuter dagtraktamente för högst tre sammanträdesdagar ävensom ersättning för resekostnaden fram och åter, allt enligt samma grunder, som gälla för landstingsmän vid landstingssammanträde.

2 mom. Har Kungl. Maj:t enligt 6 § 2 mom. förordnat om extra sammanträde, åtnjuter envar därvid närvarande röstberättigad efter samma grunder, som i 1 mom. i denna paragraf angives, dagtraktamente unde en sammanträdesdag jämte ersättning för resekostnaden till och från sammanträdet.

3 mom. Ersättning enligt 2 mom. gäldas direkt av statsmedel.

23 §.

Ledamot eller suppleant i förvaltningsutskottet ävensom revisor eller revisorssuppleant åtnjuta vid fullgörande av sitt uppdrag dagtraktamente och resekostnadsersättning efter enahanda grunder, som angivits i 22 §, dock att åtnjutande av dagtraktamente ej är begränsat till visst antal dagar.

Revision.

24 §.

1 mom. Hushållningssällskaps räkenskaper och förvaltning skola granskas av två eller flera revisorer.

En av revisorerna skall förordnas av vederbörande länsstyrelse. Landsting, som beviljat anslag till hushållningssällskap, äger utse en revisor. Övriga revisorer väljas av hushållningssällskapet.

För envar revisor må jämväl utses suppleant.

2 mom. Avskrift av revisionsberättelse skall av förvaltningsutskottet omedelbart efter berättelsens avgivande tillställas lantbruksstyrelsen.

Protokoll och årsberättelse.

25 §.

Vid hushållningssällskaps och förvaltningsutskotts sammanträden skall föras protokoll.

Protokollet skall innehålla förteckning å de vid sammanträdet närvarande röstberättigade samt i korthet angiva beskaffenheten av varje föredraget ärende och det beslut, som fattats däri, ävensom, där omröstning ägt rum, uppgift om huru röstningen utfallit. Röstberättigad, som vid besluts fattande tillhört minoriteten, äger rätt att få detta antecknat till protokollet. I övrigt står det varje röstberättigad öppet att senast vid protokollets justering skriftligen anföra de skäl, på vilka vederbörande stöder sin mening, och skola sådana anföranden bifogas protokollet.

Protokoll skall justeras av ordföranden och två därtill utsedda justeringsmän inom femton dagar från sammanträdet avslutande.

26 §.

Hushållningssällskap åligger att varje år före utgången av april månad till lantbruksstyrelsen avgiva berättelse över de av sällskapet under föregående år vidtagna åtgärder till främjande av lanthushållningen och därtill hörande binärningar ävensom fiske och hemslöjd, vid vilken berättelse skola fogas uppgifter rörande sällskapets ekonomi, avfattade å räkenskapstablå enligt av lantbruksstyrelsen fastställt formulär.

Underavdelningar.

27 §.

Underavdelning av hushållningssällskap skall inrättas i varje socken eller, där särskilda lokala förhållanden så påkalla, annat motsvarande område.

Dessutom må för härad, tingslag eller motsvarande område i enlighet med närmare bestämmelser i sällskapets stadgar inrättas högre underavdelning.

28 §.

Underavdelnings ändamål är att inom sitt område främja hushållningssällskapets verksamhet i enlighet med de bestämmelser, som finnas intagna i hushållningssällskapets stadgar eller eljest blivit av hushållningssällskapet fastställda.

29 §.

Underavdelning väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

30 §.

Om underavdelnings sammanträde åligger det avdelningens ordförande att i god tid förut och minst en vecka före sammanträdet på lämpligt, i stadgarna angivet sätt meddela avdelningens ledamöter.

Vid underavdelnings sammanträde skall föras protokoll, som av ordföranden och två därtill utsedda justeringsmän skall justeras inom femton dagar från sammanträdet avslutande.

Matrikel.

31 §.

För varje hushållningssällskap skall finnas en fullständig och tillförlitlig matrikel, upptagande de olika underavdelningarna och de sällskapets ledamöter, som tillhöra varje avdelning.

Besvär.

32 §.

Ledamot av hushållningssällskap, som förmenar, att något sällskapets beslut fattats i strid mot de i sällskapets stadgar meddelade bestämmelser eller att val av lantbruksombud, i vilket ledamoten ägt deltaga, icke skett i föreskriven ordning, må däröver hos Kungl. Maj:t anföra besvär, som skola ingivas till jordbruksdepartementet inom 30 dagar, räknat från dagen för beslutets justerande.

33 §.

Ledamot av underavdelning, som förmenar, att något underavdelningens beslut fattats i strid mot underavdelningens eller hushållningssällskapets stadgar, må däröver hos förvaltningsutskottet anföra besvär inom 30 dagar, räknat från dagen för beslutets justerande.

Över förvaltningsutskottets beslut i anledning av besvär, rörande tillämpningen av hushållningssällskapets stadgar, må besvär föras hos Kungl. Maj:t i den ordning 32 § stadgar om besvär över hushållningssällskapets beslut. Förvaltningsutskottets beslut över besvär rörande tillämpningen av underavdelnings stadgar må ej överklagas.

Förslag till stadgar och ändring däri.

34 §.

1 mom. Förslag till stadgar eller ändring däri, skall, för att anses antaget av hushållningssällskap, hava godkänts vid två på varandra följande ordinarie årssammanträden.

2 mom. Förslag, varom i 1 mom. sägs, ingives för erhållande av Kungl. Maj:ts fastställelse till jordbruksdepartementet.

35 §.

Utöver stadganden i överensstämmelse med de i 1—34 §§ härovan angivna grunder må i hushållningssällskaps stadgar intagas de ytterligare, emot samma grunder ej stridande bestämmelser, som med hänsyn till särskilda lokala förhållanden, sällskapet åliggande uppgifter eller eljest anses erforderliga.

Intill dess lantbruksombud blivit valda, utövas hushållningssällskaps beslutanderätt enligt för sällskapet förut gällande stadgar.

Genom denna kungörelse upphävas föreskrifterna i Kungl. Maj:ts brev till lantbruksstyrelsen den 28 oktober 1910 (bih. nr 79) angående förnyade allmänna grunder för hushållningssällskapens i riket organisation.
